

CHANGEMAKERS

NUMMER 23 / NOVEMBER 2023

*'We staan nu open voor
anderen, begrijpen elkaar
en accepteren elkaar'*

**Wat we samen
hebben bereikt**

**Kastendiscriminatie:
verboden maar diepgeworteld**

07 Column

Bertha Chulu: "Hij noemde me de aanvoerder van de prostituees."

10 Perspectief

Kastendiscriminatie in Nepal: verboden maar nog altijd diepgeworteld.

12 Vrienden voor het leven

Hoe op de Filipijnen een brug is geslagen tussen gemeenschappen.

04 Kastendiscriminatie doorbreken

Discriminatie op basis van gender en kaste maakt vrouwen uit de Dalit gemeenschap extreem kwetsbaar voor geweld. Onze changemakers pakken de schadelijke sociale normen aan, die de discriminatie en het geweld in stand houden.

08 Changemaker

Praveen zet zich in voor gelijkheid.

14 Jaarverslag

Dit maakten we samen mogelijk.

16 Jonge changemakers

Recycle- en puzzelpret voor jonge wereldverbeteraars.

COLOFON

Changemakers is een uitgave van VSO. Voor supporters, donateurs en relaties.

VSO
Weg der Verenigde Naties 1
3527 KT Utrecht
info@vso.nl
030 232 06 00
IBAN: NL93 INGB 0000 0000 92

→ [vso.nl](https://www.vso.nl)

Hoofdredactie Simone Camps
Redactie VSO
Met medewerking van Bertha Chulu
Fotografie/illustraties Lisa Marie David, Suraj Ratna Shakya, Paul Wambugu, Habitat for Humanity, Jasper Kasbergen
Vormgeving René Mohrmann
Productie Global Village Media
Druk Mailtraffic

Bruggen slaan

Je stem kunnen laten horen, meedoen en dezelfde rechten hebben als ieder ander. Voor veel mensen vanzelfsprekend, maar voor Purnima en Rajesh helaas niet. Ondanks dat kastendiscriminatie in Nepal verboden is, hebben zij als Dalit nog steeds te maken met deze vorm van uitsluiting. Onze changemakers komen in actie, door de dialoog aan te gaan en schadelijke sociale normen aan te pakken. Want als deze sociale normen niet worden aangepakt en de mentaliteit niet verandert, hebben alle andere maatregelen ook maar een beperkte impact.

Onze changemakers helpen bruggen te slaan tussen verschillende gemeenschappen. Niet alleen in Nepal, maar bijvoorbeeld ook in de Filipijnen, waar Eleonor en Noridjah goede vriendinnen zijn geworden. Best bijzonder, want Eleonor is christen en Noridjah is moslim en spanningen tussen de twee gemeenschappen leidden tot veel conflicten op Mindanao, het eiland waar zij wonen.

Veel van de changemakers die zich nu inzetten voor inclusie, hebben zelf ook met sociale uitsluiting te maken gehad. Dit motiveert ze des te meer om zich in te zetten voor een eerlijke wereld met gelijke kansen voor iedereen. Hun bijzondere verhalen lees je in deze editie van Changemakers.

Merijn de Jong, Co-directeur

Impact

Samen met jou staan we op tegen misstanden totdat iedereen gelijke kansen heeft. Een greep uit wat jij mogelijk maakt:

1.315

In Kenia, waar het nog veel te vaak voorkomt dat meisjes vroegtijdig stoppen met school, omdat ze jong worden uitgehuwelijkt, hebben onze changemakers met jouw steun meisjes van 10-19 jaar inhaallessen gegeven. Inmiddels zijn hierdoor **570 meisjes** weer ingeschreven op school en hebben nog eens **745 meisjes** een vak geleerd, zoals timmeren of kleding maken, waarmee ze in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien.

1.400

In Tanzania, Oeganda en Zambia steun je onze changemakers in de strijd tegen jeugdwerkloosheid. Zij hebben al meer dan **1.400 achtergestelde jongeren** getraind in ondernemersvaardigheden. Daarnaast hebben ze hen geholpen een eigen onderneming op te zetten of een fatsoenlijke baan te vinden.

90.000

In Rwanda zorgen onze changemakers ervoor dat lessen beter aansluiten op de leerbehoeften van kinderen met een (leer)beperking. Dit doen ze door leraren te trainen en begeleiden. Mede dankzij jouw steun krijgen al bijna **90.000 kinderen met een beperking** nu het onderwijs waar ze recht op hebben.

Nishita: “Ik vind het afschuwelijk om te zien hoe Dalits sociaal uitgesloten worden.”

KASTENDISCRIMINATIE

DOORBREKEN

In Nepal krijgen veel vrouwen te maken met discriminatie en geweld. Met name vrouwen die afkomstig zijn uit de Dalit-gemeenschap zijn slachtoffer. Ze zijn kasteloos en worden gezien als onaanraakbaar. Onze changemakers pakken de schadelijke sociale normen aan, die het geweld in stand houden.

Veel meisjes in Nepal verlaten school vroegtijdig, trouwen en krijgen al jong kinderen. Ze moeten voor het huishouden en de kinderen zorgen. Zonder opleiding of eigen inkomen zijn ze kwetsbaar voor huiselijk geweld. Ze weten vaak niet wat hun rechten zijn of waar ze terecht kunnen voor hulp. Voor meisjes en vrouwen uit de Dalit gemeenschap, komt de discriminatie op basis van hun kaste hier nog bovenop.

Changemaker Nishita vertelt: “Hoewel kastendiscriminatie illegaal is in ons land, komt het nog steeds voor. Ik vind het afschuwelijk om te zien hoe Dalits sociaal uitgesloten worden. Hun economische kansen zijn beperkt, doordat ze alleen bepaalde beroepen, zoals schoenmaker, veger of smid, kunnen uitoefenen.” De frustratie die gepaard gaat met armoede en onderdrukking wordt door mannen uit de Dalit-gemeenschap vaak afgereageerd op hun echtgenotes.

Koppelsessies

Samen met haar team werkt Nishita aan preventie van gendergerelateerd geweld. Nishita: “Gedurende tien weken volgen koppels sessies waarin ze discussiëren over onder meer seksuele en reproductieve rechten, gelijkheid tussen man en vrouw en effectieve communicatie. Tijdens deze bijeenkomsten reflecteren de stellen op de schadelijke normen binnen hun gemeenschap. Naast de koppelsessies organiseren we bijeenkomsten voor families van de stellen, scholieren en lokale organisaties. Zo kunnen we ook de rest van de gemeenschap betrekken.”

Gevangen in huis

Purnima en Rajesh, beiden Dalits, namen deel aan de koppelsessies. Ze wonen samen met hun zoontje bij Rajesh's familie. Naast de problemen in haar huwelijk, had Purnima een slechte relatie met haar schoonfamilie. “Ik mocht het huis niet uit en moest het huishouden helemaal in mijn eentje doen. Ze wilden zelfs niet met mij eten.”

Luisteren

Sinds de koppelsessies en de tweedaagse familiedialoog is er veel veranderd. Purnima vertelt: “Mijn schoonfamilie heeft me geaccepteerd als volwaardig familielid. Ze helpen mee in het huishouden en ik ben zo blij dat ik nu wel het

Purnima en Rajesh, beiden Dalits, nemen deel aan een koppelsessie.

huis uit kan." Rajesh: "We hebben ook echt geleerd om naar elkaar te luisteren." Purnima vult aan: "Rajesh en ik kunnen inmiddels openhartig met elkaar praten over bijvoorbeeld ons seksleven of mijn menstruatie."

Bewust en mondig

"We hebben ook geleerd waar slachtoffers van geweld terecht kunnen voor gratis zorg en juridische hulp. Dat deze hulp gratis is, is belangrijk, omdat we weinig geld hebben," vertelt Purnima verder. Rajesh: "Vrouwen kunnen nu beter voor zichzelf opkomen. Dat weerhoudt mannen ervan om hun partner te mishandelen."

Interactie tussen kasten

In de groepsbijeenkomsten wordt ook gepraat over discriminatie. Er komen verschillende kasten samen, die normaal niet samenkomen. Purnima: "Als Dalit mocht ik vaak niet in ruimtes met hogere kasten komen. Zij wilden niet eens het voedsel eten dat we bereid hadden. Sinds de bijeenkomsten van VSO is er veel minder discriminatie."

Gedragsverandering

Ook Ganesh en zijn vrouw Geeta deden mee aan VSO's koppelsessies. Ze komen uit een hogere kaste en discrimineerden mensen van lagere kasten. Ze hielden vast aan de overtuigingen van hun voorouders. Geeta: "Ik gooide het water weg als iemand van een lagere kaste de waterpot aanraakte." Door de sessies hebben Geeta en Ganesh inmiddels een andere kijk ontwikkeld en hun gedrag aangepast. Nu sporen ze dorpsgenoten aan om hetzelfde te doen.

Rolmodel

Ook Rajesh en Purnima delen hun kennis met dorpsgenoten. Rajesh: "Een paar dagen geleden vroeg een vrouw met kind me: 'Jij hebt toch die sessies bijgewoond? Mijn man slaat mij en mijn zoon de hele tijd. Ik weet niet hoe ik hulp kan krijgen.' Dankzij de kennis die ik in de sessies opgedaan had, kon ik haar naar de juiste hulpverleners verwijzen."

Veiligheid

We brengen Rajesh en Purnima bewust niet herkenbaar in beeld en hebben hun namen vervangen door pseudoniemen. Hoewel er nu minder kastdiscriminatie in hun gemeenschap is, is dit nog niet het geval in het hele land. Het openbaar maken van hun identiteit kan daardoor veiligheidsrisico's, zoals uitsluiting en geweld, met zich meebrengen.

BERTHA CHULU

'Hij noemde me de aanvoerder van de prostituees'

Op mijn middelbare meisjesschool in Zambia zag ik hoe veel meisjes vroegtijdig stopten met onderwijs, omdat ze jong zwanger raakten en uitgehuwelijkt werden. Mijn school stond hier zelfs bekend om. In plaats van dat de meisjes als slachtoffers werden gezien, werden ze als schuldig en losbandig bestempeld. Toen ik op een dag naar huis liep, herkende een man mijn schooluniform en hij zag mijn badge waaraan viel af te lezen dat ik voorzitter was van onze leerlingenraad. Ik zal nooit vergeten wat hij zei. Hij noemde me 'de aanvoerder van de prostituees'.

In dezelfde tijd kwamen er organisaties naar mijn school om met ons in gesprek te gaan over de risico's van tienerzwangerschappen en hoe we onszelf konden beschermen tegen een ongewenste zwangerschap. Deze gesprekken en die ene negatieve ervaring waren voor mij de aanleiding om me als activist in te zetten voor de gezondheid van jongeren.

Als radiopresentator leerde ik tijdens een conferentie hoe ik media kan inzetten voor sociale verandering. Ik besloot radio-uitzendingen te maken over tienerzwangerschappen om het bewustzijn hierover te vergroten. Ik sloot me ook aan bij een jeugdgroep die me in contact bracht met traditionele leiders. Samen met deze leiders gingen we in gesprek met meisjes en hun

families om kindhuwelijken na een zwangerschap te voorkomen en de meisjes terug de schoolbanken in te helpen.

Ik zet me nog steeds in voor de gezondheid van jongeren. Inmiddels als jongerenpanellid van het Make Way programma. Dit betekent heel veel voor mij. Make Way biedt me een kans om meer inzicht te krijgen in internationaal beleid rondom seksuele en reproductieve gezondheid en om invloed uit te oefenen op dit beleid.

De komende jaren wil ik een bijdrage leveren aan het verder dichtend van de kloof tussen internationaal beleid en de dagelijkse praktijk waar de jongeren waarvoor we ons inzetten mee te maken hebben. Het beleid moet een afspiegeling zijn van de wensen en behoeften van de jongeren op wie het gericht is. Zij moeten betrokken worden zodat ze zich in het beleid herkennen. Alleen zo kan beleid tot tastbare resultaten leiden. ●

Bertha Chulu uit Zambia is lid van het Make Way jongerenpanel. Binnen het Make Way programma zet VSO zich, samen met partnerorganisaties en met steun van het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken, in voor de seksuele en reproductieve rechten van iedereen. Meer info? Kijk op [make-way.org](https://www.make-way.org).

GEZICHT VAN

VERANDERING

Dagelijks zetten onze changemakers zich in voor VSO's missie: een eerlijke wereld met gelijke kansen en rechten voor iedereen. Zo ook Praveen Kumar Gurunath. Hij werkt al meer dan 18 jaar bij VSO. Sinds vijf jaar doet hij dit als Global Lead Advisor for Social Inclusion. Hoe draagt hij zijn steentje bij aan een rechtvaardigere wereld? En wat beweegt hem?

Wat zijn je drijfveren?

"Ik heb me altijd al willen inzetten voor mensen die buitengesloten worden, omdat ik weet hoe het voelt. Ik ben geboren met een visuele beperking en na verloop van tijd blind geworden. Als kind gaven familieleden en buurtgenoten mij het gevoel dat je niets kunt als je blind bent. Kinderen wilden niet met me spelen. Ik kon niet

meekomen op school en werd uiteindelijk van school gestuurd.

Gelukkig kon ik daarna naar een school, waar meer aandacht was voor mijn leerbehoeften. Ik herinner me nog goed hoe belangrijk de rol van mijn moeder was. Zo pakte ze 's avonds na haar werk de taperecorder erbij en nam aantekeningen op

uit de schriften die ik van medestudenten geleend had. Mede dankzij haar kon ik mijn school dit keer wel succesvol afronden.

De kans die ik kreeg om mijn school af te maken, heeft me gemotiveerd om me in te zetten voor mensen die minder geluk hebben. Ik besloot sociaal werk te studeren. Na mijn studie ben ik in de ontwikkelingssector gaan werken en kwam ik bij VSO terecht."

Wat is je rol bij VSO?

"Ik zorg ervoor dat sociale inclusie binnen onze organisatie en in onze programma's gewaarborgd is. Dit betekent onder meer dat ik iedereen in de organisatie help te leren hoe ze uitsluitingspraktijken en discriminatie kunnen herkennen en aanpakken.

“Er gaat niks boven het aanmoedigen van iemands potentieel.”

Er zijn ontzettend veel factoren op basis waarvan mensen uitgesloten worden. Denk aan etniciteit, seksuele geaardheid en geslacht. We moeten met al deze factoren rekening houden in ons werk. Alleen zo kunnen we de meest achtergestelde mensen bereiken en ervoor zorgen dat ieders rechten gerespecteerd worden."

Wat is er nodig voor inclusie?

"Er gaat niks boven het aanmoedigen van iemands potentieel. Veel mensen zeiden dat ik niks kan, maar mijn moeder steunde me enorm. Zij zorgde ervoor dat ik naar school ging. Ik geloof dan ook dat de rol van ouders heel belangrijk is, wanneer we werken met uitgesloten groepen. Net zoals de rol van andere familieleden, school en de buurt. Binnen VSO focussen we ons dan ook op mentaliteitsverandering binnen al deze groepen.

In Nepal bijvoorbeeld, gaan veel meisjes niet naar school door vooroordelen en discriminatie. Onze big sisters gaan in gesprek met families en de gemeenschap over het belang van onderwijs voor meisjes en over problemen als gedwongen huwelijken en seksueel misbruik. Zo zetten deze lokale vrijwilligers een cultuurverandering in gang."

KASTENDISCRIMINATIE

VERBODEN MAAR NOG ALTIJD DIEPGEWORTELD

De vrouw op de foto komt uit de Dalitgemeenschap. Het openbaar maken van haar identiteit kan veiligheidsrisico's, zoals uitsluiting en geweld, met zich meebrengen. We brengen haar daarom bewust niet herkenbaar in beeld.

Status en rang

Hoe heet je? Een simpele vraag die ons hier in Nederland vaak niks over iemands achtergrond zegt. In Nepal ligt dit heel anders. Wanneer iemand zijn achternaam noemt, dan kan je vrijwel meteen weten tot welke kaste hij of zij behoort en daarmee de positie van de persoon in de maatschappij achterhalen. Want ook al is het kastensysteem officieel verboden, iemands status en rang worden in Nepal, met name op het platteland, nog vaak door dit systeem bepaald.

Allesbepalend

Het kastensysteem wordt door velen gezien als een van de meest discriminerende fenomenen ter wereld. Aan de basis van dit systeem ligt de aanname dat sommige bevolkingsgroepen superieur zijn aan andere en daardoor meer rechten hebben. Bepaalde bevolkingsgroepen zouden bovendien rein of onrein kunnen zijn. Ook kun je zelf onrein raken door contact te hebben met mensen die onrein zijn.

Je kaste staat al vast bij de geboorte en wordt doorgegeven van ouder op kind. De kaste waartoe je behoort is allesbepalend. Zo bepaalt het met wie je mag trouwen, wat voor beroep je mag uitoefenen en waar je wel of niet mag binnenkomen.

Onaanraakbaar

Onderaan de maatschappelijke ladder staan de Dalit. Zij worden zelfs als 'onaanraakbaar' gezien. Voor de Dalit is sociale en culturele uitsluiting aan de orde van de dag. Ze hebben geen toegang tot tempels en mogen niet deelnemen aan rituelen. De vuilste baantjes, die als onrein worden gezien zijn voor hen. Ook hebben ze niet of zeer beperkt toegang tot gezondheidszorg en onderwijs. Naast uitsluiting krijgen ze bovendien vaak te maken met fysiek, verbaal en seksueel geweld.

Geen uitweg

Het kastensysteem houdt extreme ongelijkheid ook in stand. Dalit krijgen niet dezelfde kansen om

zich te ontwikkelen. Slecht betaalde banen en inkomensonzekerheid dwingen veel ouders ertoe om hun kinderen van school te halen. Ook wanneer ze het onderwijs kunnen betalen, zorgt discriminatie op scholen er vaak voor dat hun kinderen geen goed onderwijs krijgen. Hierdoor missen de kinderen de kennis en vaardigheden om in de toekomst een fatsoenlijke baan te vinden. En je raadt het al, wanneer ze hun school wel succesvol afronden, zullen zij met discriminatie op de arbeidsmarkt te maken krijgen. Het kastensysteem houdt de Dalits daarmee gevangen in een cirkel van armoede.

“Naast uitsluiting krijgen ze bovendien te maken met fysiek, verbaal en seksueel geweld.”

Verboden, maar het gebeurt toch. Hoezo?

Hoe kan het dat het kastensysteem in Nepal volgens de wet verboden is, maar toch nog zo bepalend is voor het leven van veel van haar inwoners? Diepgewortelde normen en waarden, zoals de overtuiging dat er alleen binnen de eigen kaste getrouwd kan worden, houden het systeem in stand. Zolang deze niet veranderen, zal de impact van overheidsprogramma's en andere oplossingen beperkt blijven.

Bij VSO erkennen we dat er een veelzijdige aanpak nodig is, waarbij mentaliteitsverandering altijd centraal staat. Zo zorgen big sisters (lokale vrijwilligers) in ons onderwijsproject er niet alleen voor dat kinderen uit de Dalit gemeenschap weer naar school gaan, maar helpen zij ook bij de cultuurverandering die nodig is. Dit doen zij bijvoorbeeld door in gesprek te gaan met families en de gemeenschap.

VRIENDEN

VOOR HET LEVEN

De blijdschap op de gezichten van Eleonor Reomalos en Noridjah Hasim is aanstekelijk en toverde bij ons direct een grote glimlach tevoorschijn. Hun in elkaar verstrengelde handen staan symbool voor hun onwrikbare verbondenheid: vrienden voor het leven.

Eleonor is christen. Noridjah is moslim. Voorheen was een vriendschap tussen christenen en moslims onvoorstelbaar. Spanningen tussen de twee gemeenschappen leidden tot lokale conflicten op Mindanao, een eiland in de Filipijnen. "Vroeger, als er een probleem was, gaven ze altijd elkaar de schuld," vertelt Noridjah.

Noridjah (rechts):
"Dankzij vrijwilligers van VSO leerden we hoe we vrienden kunnen zijn met mensen van een ander geloof en hoe we kunnen samenwerken."

Ze vervolgt: "Dankzij vrijwilligers van VSO leerden we hoe we vrienden kunnen zijn met mensen van een ander geloof en hoe we kunnen samenwerken. Er werden drie seminars georganiseerd over het erkennen en begrijpen dat een moslim hetzelfde voelt als een christen én dat het belangrijk is om die gevoelens te respecteren. Voordat we de training volgden, spraken de verschillende

gemeenschappen niet met elkaar, maar sinds de training kunnen we goed samenwerken en zijn er mooie vriendschappen ontstaan. De trainingen hebben een brug geslagen tussen onze gemeenschappen. We staan nu open voor anderen, begrijpen elkaar en accepteren elkaar."

Eleonor (links): "Mijn vriendschap met Noridjah laat onze gemeenschap zien dat moslims en christenen vrienden kunnen zijn."

De kracht van verbinding

Samen maakten we het afgelopen jaar het verschil voor maar liefst 10,9 miljoen mensen. Zij kregen toegang tot goede gezondheidszorg, gedegen onderwijs en fatsoenlijk werk waarmee ze zichzelf en hun gezin konden onderhouden. We willen iedereen daar hartelijk voor bedanken.

Met het **Challenge Fund for Youth Employment** pakken we, samen met onze partners Randstad en Palladium, de hoge jeugdwerkloosheid in Afrika en het Midden-Oosten aan. Het afgelopen jaar hebben we **14.110 jongeren** aan fatsoenlijk werk geholpen.

14.110 JONGEREN

**WORKSHOPS
EN NETWERKEN**

Het grensgebied van Ethiopië en Kenia wordt geteisterd door gewapende conflicten als gevolg van aanhoudende droogte en hongersnood. Om duurzame ontwikkeling en armoedebestrijding in dit gebied te bewerkstelligen, is het essentieel dat we eerst werken aan stabiliteit en veerkracht. In 2022 zijn we daarom – met steun van de Oostenrijkse overheid - het **'Integrated Peacebuilding, Development and Humanitarian Efforts'** project gestart. Onze changemakers stellen lokale gemeenschappen in staat om de onderliggende problemen die conflicten veroorzaken, in kaart te brengen. Ook helpen ze hen een actieplan te ontwikkelen om deze problemen op te lossen en ondersteunen ze hen bij de uitvoering hiervan. Dit doen ze onder meer door middel van workshops en het opzetten van netwerken om de samenwerking tussen alle belanghebbenden te versterken.

In 2022 leerden meer dan **5.000 meisjes** (10-19 jaar) in Kenia die niet naar school gingen beter lezen, schrijven en rekenen. Dankzij versneld leren bij het inhaalcentrum van VSO, konden velen de overstap maken naar scholen, stageplekken en beroepsopleidingen. Het Keniaanse ministerie van Onderwijs heeft de succesvolle resultaten van het project gebruikt om richtlijnen voor versneld onderwijs te ontwikkelen. Hierdoor is het Keniaanse onderwijssysteem nu beter afgestemd op meisjes die om welke reden dan ook niet naar school gaan.

5.000 MEISJES

Ontdek enkele hoogtepunten op de volgende bladzijde of bekijk ons volledige jaarverslag op vso.nl/jaarverslag.

Voor de jonge changemakers

RECYLEPRET

Abdulahi (30) maakt zich grote zorgen over de bergen plastic afval in zijn land Nigeria. Hij is vastbesloten om het plasticprobleem aan te pakken. Zo leert hij jongeren bijvoorbeeld hoe ze van plastic afval bloempotten kunnen maken. Ook in Nederland hebben we veel plastic en ander afval waar nog veel leuks mee gemaakt kan worden. Tot welk nieuw voorwerp of kunstwerk tover jij de plastic flessen, wc-rollen en ander afval bij jouw thuis om? We geven je wat inspiratie.

REBUS

Deze rebus verbergt een vraag. Kan jij het raadsel ontcijferen?

h = w

t = den

-b -n

vl = k

-t -t

vl = r

aa = o

v = m

w = h

-e +?

Stuur je antwoord naar info@vso.nl o.v.v. rebus en maak kans op 'Een droom in Nepal'. Dit boek van kinderboekenschrijfster Tosca Menten neemt je mee naar Nepal waar het niet vanzelfsprekend is dat alle meisjes naar school gaan.